

השבוע בגליון

♦ חוטי ציצית כשרים ופסולים שהתערבו

♦ תערובת בשר ודגים אסורה לעולם?
א"ס נחש - המסוכן ביותר
יש להבדיל בין מאכל מסוכן לבין תערובת מסוכנת
דג כשר בלבד מהווה סכנה בתערובת
לצאת ידי חובה למהדרין באתרוג פסול

♦ מצה שלא "לשמה" שהתערבה בחבילת מצות מהודרות
♦ אתרוג פסול שהתערב בערימת אתרוגים מהודרים
♦ ביטול ברוב מקנה הגדרה חדשה למיעוט?
♦ טעמו של גיד הנשה
♦ הבשר הכשר - טרף - כשר - טרף

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

מעשה שהיה

את המכתב המעניין הבא קיבלנו לפני כמה שנים מאת קורא יקר, הרב מאיר גרוזמן שליט"א מתל אביב.

הרי לפניכם המכתב ככתבו וכלשונו.

מדי שנה בשנה אני מקיים קורס ליהדות באחת האקדמיות הצבאיות שבארץ. קורס זה כולל שיעורים בנושאי יהדות שונים - החל ממעמד הר סיני וכלה בספרות השו"ת בת זמננו. אין כוונת הקורס לחזרה בתשובה, אלא הרחבת הידע וההשכלה היהודית הן שמהוות נר לרגלי התכנית בזמן הקצר העומד לרשותו של הקורס אי אפשר להקיף את כל הנושאים הקיימים ביהדות, ואני נוהג לדלל את החומר ולהתרכז בנקודות העיקריות או - מוטב לומר - בעניינים הבסיסיים של היהדות.

על אף זאת קורה, כפי שקורה אצל כל מורה ומרצה, שבעקבות שאלה כלשהי, המועלית במהלך ההרצאה, אני "גולש" ממערך השיעור ונוגע בנקודות בלתי צפויות, שלא הייתי נוגע בהן אלמלא השאלה שהועלתה.

כך קרה לי באותו יום חורפי כאשר ישבו לפני למעלה ממאה קצינים בכירים והאזינו לפרק העוסק במהותה של הנבואה ובייחודם של נביאי ישראל. כאן הורמה אצבע ואחד השומעים ביקש לדעת, אם קיימים בימינו אנשים בעלי שיעור קומה, המהווים תחליף לנביאי התנ"ך. הרשת" נפרסה לרגלי ואני

דף צ/א ליטעמיה קפילא ארמאה

תערובת בשר ודגים אסורה לעולם?

ה"שולחן ערוך" פוסק (י"ד סימן קט"ז סעיף ב'): "צריך ליזהר שלא לאכול בשר ודג ביחד, מפני שקשה לצרעת". חד קצר וברור. ה"ט"ז (שם ס"ק ב') מוסיף על אתר, כי מאחר שחמירא סכנתא מאיסורא, גם אם דג התערב בבשר והדג בטל בו בשישים, או להיפך, אסור לאכול את התערובת, כפי שחכמים אסרו לשתות מים מגולים בכל מקרה, גם כאשר מדובר בכמות עצומה של מים, שארסו של הנחש בטל בהם באלף.

א"ס נחש - המסוכן ביותר: אולם, הש"ך ("נקודות הכסף" שם) חולק על דבריו וסובר, כי דווקא א"ס הנחש מסוכן ביותר וחזק, ומשום כך אינו בטל בשישים, אך שאר המאכלים המסוכנים שחז"ל אסרו את אכילתם, אם התבטלו בשישים, בטל איסורם.

יש להבדיל בין מאכל מסוכן לבין תערובת מסוכנת: חילוק נוסף בין א"ס נחש לתערובת של בשר ודגים, אומר בעל ה"צפנת פענח" (סימן רס"ד). לדבריו, יש להבדיל בין המאכלים שאכילתם נאסרה מפני הסכנה. יש מהם המסוכנים בעצמם, כגון, א"ס הנחש - הוא מסוכן מאד, ויש מהם שבפני עצמם אינם מזיקים כלל, כגון, בשר ודגים, אך בעירובם נוצרת סכנה. מעתה, מאכל המסוכן בעצמו, אינו בטל באלף, שהרי הסכנה קיימת. אך מאכלים שכל סכנתם היא מפני השילוב שביניהם, מפני התערובת, הרי שאם טעם הדג אינו מורגש בבשר, אין כאן תערובת, ומשכך, גם סכנה אין כאן.

והנה, בסוגייתנו מובא מעשה ברבי יוחנן אשר נכח ליד קדרת בשר בעת שנפל לתוכה דג בשם "כילכית", ורבי יוחנן הורה, כי אם ניתן לזהות את הדג ולהוציאו מן הבשר, וברור כי טעמו של הדג לא הותיר רושם על הבשר, ניתן לאכול את הבשר. הרי לנו קושיה חריפה על שיטת ה"ט"ז הנוקט, כי תערובת דגים ובשר כמוה כארסו של הנחש, ששניהם אינם בטלים לעולם - מדוע, אם כן, רבי יוחנן התיר את תערובת הדגים והבשר? (עיין "צפנת פענח" שם).

ה"חתם סופר" זצ"ל (עיין שו"ת "דוב מישרים" ח"ג סימן ל"ט) אשר נשאל על כך, פירש את גמרתנו באופן שכזה, המשמיט את הבסיס לשאלתנו.

דג כשר בלבד מהווה סכנה בתערובת: זאת למודעי, כי הדג שעירובו בבשר מסכן את האוכל, הוא דג כשר בלבד, אך דג טמא שהתערב בבשר, אינו יוצר מאכל מסוכן (עיין שם שהוכיח זאת מהר"ן במסכת ע"ז לה/א). מעתה, שאלתנו תקפה, כל עוד נניח כי ה"כילכית" שנפל לקדרת הבשר

זעילוי נשמת

הר"ר **מרדכי צבי** ז"ל
ב"ר שלמה זלמן ז"ל
נלב"ע י"ח אב תשל"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י בני משפחתו שיחי

זעילוי נשמת

מרת **שרה רבקה וסרצוג** ע"ה
ב"ר אהרן אליעזר ז"ל
נלב"ע כ"ג מנחם אב תשל"ב
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחי

זעילוי נשמת

הר"ר **מנחם ספרברג** ז"ל
ב"ר מרדכי שמעון ז"ל
יליד ירושלים, מייסד יקבי אפרת
נלב"ע כ"א מנחם אב תשס"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י בני משפחתו שיחי

לעילוי נשמת

הר"ר **נחמיה מנדלבאום** ז"ל ב"ר חיים ז"ל נלב"ע כ"א באב תשנ"ח

וזוג' מרת **סבינה** ע"ה ב"ר סלומון ז"ל נלב"ע י"ח באב תנצב"ה

הונצחו ע"י בנם ידידנו הר"ר **שלמה מנדלבאום** ומשפ' שיחי - ת"א

נר ה' נשמת אדם

היה דג טהור, וכך אכן מפרשים חלק מן הראשונים (רש"י עבודה זרה ור"ן לט"ב, רמב"ם כמבואר בב"י סימן פ"ג ובש"ך שם ס"ק י"ח). אולם, רש"י (ד"ה "כילכית") מפרש, כי הוא "שקץ", דג טמא. נשמטת, איפוא, הקושיה מאליה. כל עיסוקו של רבי יוחנן בדג זה היה משום מאכלות אסורות ולא מפני הסכנה, ומאכלות אסורות, הלא בטלות בשישים לכל הדעות.

ראוי להדגיש, כי רוב הפוסקים נוקטים להלכה שתערובת בשר ודגים, שהבשר או הדגים בטלים בשישים בדגים או בבשר, אינה אסורה ("שמירת הגוף והנפש" סימן א' סעיף ד').

האם בימינו חלפה סכנת תערובת בשר ודגים? לקראת סיום נציין, כי הפוסקים מתייחסים לכך, שבימינו איננו רואים שאכילת בשר ודגים יחדיו גורמת למחלת הצרעת, ויש מן הפוסקים שכתבו, כי יתכן שבימינו הטבעים השתנו, ותערובת זו אינה מזיקה כל כך (עיין "מגן אברהם" סימן קע"ג ס"ק א', וב"משנה ברורה" שם ס"ק ג'). כמו כן, לשיטות מסוימות, דג אחד בלבד הוא המסוכן בתערובת בשר, ושמו "בינתא" (וע"ע "שמירת הגוף והנפש" סימן א' ס"ק א') [ראה עוד בנושא "בשר ודגים" ב"מאורות הדף היומי" קידושין דף עה/א מאמר "בהמות שאכלו סם מסוכן"].

דף צח/ב ברובא בטיל

לצאת ידי חובה למהדרין באתרוג פסול

סוגיות רבות בש"ס עוסקות בהלכות תערובת של איסור והיתר, כמו גם סוגייתנו. הלכות אלו עוסקות בחפצים ומאכלים שהתערבו, וכגון, תערובת שנוצרה ממאכל איסור וממאכל היתר, הרי המיעוט בטל ברוב. אם מאכל ההיתר הוא הרוב, בטל מיעוט האיסור, והתערובת כולה מותרת (עיין "שולחן ערוך" יו"ד סימן ק"ט סעיף א'). מספר שאלות מרתקות שהוצגו בפני גדולי הדורות, יסייעו בידינו לחדד את הגדרת הכלל "ביטול ברוב".

חוטי ציצית כשרים ופסולים שהתערבו: בעל ה"עונג יום טוב" (סימן ד') נשאל, כיצד יש לנהוג בערימת חוטי ציצית, זהים לחלוטין זה לזה, אשר רובם נטוו "לשמה" כדת וכדין, לשם מצוות ציצית, (ראה "שולחן ערוך" או"ח סימן י"א סעיף א'), ומיעוטם פסולים לשימוש מאחר שנעשו שלא כדין. האם גם במקרה זה נאמר, כי התערובת כולה מותרת לשימוש, מאחר שחוטי הציצית הפסולים בטלים ברוב החוטים הכשרים.

מצה שלא "לשמה" שהתערבה בחבילת מצות מהודרות: אל רבינו הגאון רבי נפתלי צבי מואלאז'ין זצ"ל (שו"ת "משיב דבר" או"ח סימן ל"ד) הורצה שאלה חמורה, כיצד יש להתייחס לערימת מצות שנאפו "לשמה", ובתום העבודה המאומצת התברר, כי בטעות השתרבבה לערימת המצות המהודרות מצה אחת שנאפתה שלא לשמה. הניתן לקבוע, כי המצה הסוררת בטלה ברוב המצות וכולן ראויות לקיים בהן את מצוות אכילת מצה בליל הסדר?

אתרוג פסול שהתערב בערימת אתרוגים מהודרים: ואילו הגרש"י זצ"ל, רבה של קזימירוב (הובא ב"שערי יושר" שער ג' פרק ט"ו), הוטרד בגין עשרות אתרוגים יקרים שכשרותם הוטלה בספק. מעשה שהיה כך היה. פיתם של אתרוג מהודר ויפה, נשר ממנו לפתע פתאום, ולפיכך הוא נפסל. לאחר מכן התגלגל האתרוג לקופסת אתרוגים שמעולם לא היו בעלי פיתם, ולפיכך חסרונו אינו פוסל אותם לקיום המצווה. האם ניתן להשתמש באתרוגים אלו אם לאו?

ביטול ברוב מקנה הגדרה חדשה למיעוט? שלשה מקרים אלו, המייצגים שלל שאלות דומות בספרי ההלכה, דורשים מאיתנו לחדור לשורש הכלל "ביטול ברוב". הספק העומד בפנינו הוא, אם "ביטול ברוב" מסוגל לייצר דינים חדשים, או שמא בכוחו לסלק דינים ישנים בלבד. כלומר, עד כה ידענו, כי מאכל אסור שנפל לתוך מאכל היתר והתערב בו, מאבד את איסורו - אם הוא מיעוט - מדין "ביטול ברוב", ולאחר שנסתלק איסורו, הוא מותר באכילה. יש, איפוא, לשים לב! לא הטלנו דין "היתר" על המאכל האסור, כי אם סילקנו ממנו את האיסור בלבד, וממילא הוסרה המניעה לאוכלו. אולם, בשלשת המקרים שהוצגו לעיל, אנו מבקשים להטיל דין חדש על המיעוט האסור. ברצוננו להתייחס אל האתרוג הפסול כאל אתרוג כשר, אנו מנסים להעניק דין לשמה למצה שלא נאפתה לשמה, ועז חפצנו להקנות לחוטי הציצית הפסולים, דיני כשרות שמעולם לא היו להם.

בשאלה זו נחלקו הפוסקים. בעל ה"עונג יום טוב" קבע, כי אכן, "ביטול ברוב" שולל דינים ישנים, אך אין בכוחו להטיל דינים חדשים, לעומתו, הנצי"ב פסק - "אחרי רבים להטות" - בכל מקרה, גם לייצר דינים חדשים! [ועיין ב"שערי יושר" שהרחיב בעניין זה].

דף צט/ב והלכתא אין בגידין בנותן טעם

טעמו של גיד הנשה

"והלכתא אין בגידין בנותן טעם". מסקנה זו חותמת דיון ארוך בגמרא אם גיד הנשה נושא בקרבו טעם, אם לאו [ראה ב"מאורות הדף היומי" קידושין דף טו/ב, מאמר "מחלוקת במציאות, הכיזד?"]. כלומר, בשונה ממאכלים אסורים שהתבשלו עם מאכלים אחרים, גיד הנשה אינו אוסר את המאכלים שבהם התבשל, משום שהוא נטול טעם וממילא, טעמו לא התערב במאכל.

הנקודה הראשונה שעליה עומדים לומדי הגמרא היא, הלא למדנו (פסחים כד/ב), כי אין לוקים על אכילת דבר שאין דרך לאוכלו, וכגון, האוכל חלב חי שאינו מבושל, פטור ממלקות. מעתה, מאחר שגיד הנשה

נלכדתי בה. גלשתי מן ההרצאה והחיליתי לתאר את ייחודם של ל"ו הצדיקים הנמצאים בכל דור; את גדולתם של חכמי התורה ופוסקי ההלכות; את קדושתם של גדולי החסידות ואת סגולתם של יודעי ח"ן. לא נקבתי בשמות של אישים, וודאי שלא הצבעתי על צדיקים בני זמננו. לרגע נדמה היה לי, כי תשובתי סיפקה את השואל וכי אני רשאי לשוב אל הנהיב שממנו סטיתי.

אולם לא. כאן הורמה יד נוספת וקצין צנחנים בדרגת סגן אלוף, העונה לשם המשפחה סמואל, קם על רגלו, ביקש את רשות הדיבור ואמר: המרצה דיבר על החסידות ועל אישיה מבחינה תיאורטית, כחוקר, כצופה מן הצד, כאדם הסוקר תופעות היסטוריות, אך אני מבקש לספר לפניכם סיפור אישי. והוא סיפר:

נולדתי בבוקרשט להורים שהיו רחוקים מחיי הדת ומקום מצוות. שנות הקומוניזם עשו את שלהן והתנכרות הורי ליהדות תאמה את האווירה הכללית בבירתה של רומניה.

שלוש השנים הראשונות עברו עלי כפי שהן עוברות על כל תינוק בריא ושלם. אולם לאחר מכן קרה הדבר: החילותי להתעלף ולאבד את ההכרה עם כל רעש שעלה באזני. די היה בנפילת כוס ובהתנפצותה על הארץ כדי שאתעלף. אוטובוס שעבר ליד חלון ביתנו ברעש מנוע רגיל, גרם אף הוא להתעלפותי. כל קול הלמות וכל שאון, אף שאינם יוצאי דופן גרמו לי להתמוטטות.

הורי נחרדו לנוכח התופעה והחלו להשכים לפתחם של רופאים ולשחר למוצא פיהם. הרופאים מצידם בדקו אותי בכל הבדיקות האפשריות. הם חדרו לתוך אזני, פלשו למערכת עצבי ונברו בנבכי מוחי. לא היה מקום בגופי שלא עבר תחת שבטם. התוצאה היתה אפסית. החידה נותרה חידה והתעלומה לא נפתרה.

הורי קבלו מן השלטונות היתר מיוחד לנסוע לוינה, ואף להרחיק עד לברלין המערבית כדי למצוא מזור למחלתי. זכורני, כי בנסיעה לערים אלו עטפו הורי את אזני בשכבות צמר עבות כדי לאטמן ולגונן עלי מפני כל רעש אפשרי, ועל אף זאת איבדתי את הכרתי במסעות אלו פעמים אחדות. כמצופה - לא נמצאה אף בערים אלו כל תרופה למחלתי. הרופאים הרימו את ידיהם. לא אשכח את סיפוריה של אמא על היואש והדיכאון שתקפו אותה, שעה ששבה עמי לבוקרשט. לאחר שרופאים אלה הודיעו לה, כי: 'אין יותר מה לעשות'.

יום אחד, כשאמי שחה על אסונה לאחת מחברותיה, הגיבה זו ושאלה: 'ואצל הצדיק הייתם? אמן, שמעולם לא ביקרה אצל צדיק ומילה זו היתה עבורה מילה ארכאית בלבד - פקחה את עיניה בהבעת תמהון. על אף זאת החלה להתעניין בצדיק, בדמותו, בכתובתו ובמיוחד - ביכולתו להעלות ארוכה למחלתי. חברה זו הרבתה לדבר בשבחיו של הצדיק ואף סיפרה ציור עובדות, אישיות, על הישועות שמשפחתה חוותה אצל צדיק זה.

מה לא עושה אמא למען בנה החולה? מאמינה או לא מאמינה - כשמחפשים עוגן הצלה מוכנים להאחז גם בעלה נידף. כך חשבה אמי והחליטה להכנס עמי אל הצדיק. השעה היתה שעת אחר צהרים מאוחרת כשהגענו לביתו. הגבאי הכניסנו אל חדרו של הצדיק ואמי החלה לתנות את צרותיה. אני זוכר, כי כילד בן ארבע לערך, עמדתי והתבוננתי בצדיק. דמותו היתה בוהקת מן מוטה, עיניו היו טובות, רכות, מלאות רחמים, ופניו הביעו אחריות, ריכוז וכובד ראש. כך נראה מלאך - חשבת.

הוא הרבה להתעניין במחלתי ובתולדותיה, ברופאים שטפלו בי ובמרכזים הרפואיים שבהם ביקרתי. לאחר שקיבל תמונה מלאה על מצבי הררר רגע ושאל את אמי, אם היא קיימה בי, כבכור, מצות פדיון הבן? אמי תממה ושאלה לפרש ממליים אלו, היא מעולם לא שמעה על 'טקס' בשם זה? הצדיק הסביר לה במתינות את נוהל קיום המצוה ואת משמעותה והציע לה להמתין בפריודור עד לשעת בין הערבים, ואז - כך אמר - לכשיגיעו מתפללים לתפילות מנחה וערבית, נזמן

נטול טעם, אין דרך לאוכלו, ומדוע האוכלו לוקה (עין רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ח הל' ב'). ובכן, אכן, איסור גיד הנשה הוא חידוש מיוחד שבתורה, והוא איסור אכילה יוצא מן הכלל, כלשון הגמרא (לעיל צ"ב) "עץ הוא והתורה חייבה עליו" [ועין ב"פרי מגדים" פתיחה כוללת להל' פסח ח"ב פ"ב סימן ב', שאם אכל שלא כדרך, פטור].

ומכאן, להלכה שכתב הרמב"ם, והעסיקה רבים מרבתינו האחרונים. הרמב"ם (הל' מאכלות אסורות פ"ח הל' ו') פסק, כי האוכל גיד הנשה של נבילה "חייב שתים", שהרי עבר בבת אחת על שני איסורים, גיד הנשה ונבילה. התמיהה המתבקשת היא, מדוע האוכל גיד הנשה של נבילה עובר גם על איסור נבילה. הלא ברור לכל, כי אם גיד הנשה לא היה אסור באכילה, אדם זה לא היה מתחייב במאומה, גם לא על אכילת נבילה, משום שאין דרך לאכול את גיד הנשה. יש, איפוא, להבין, כיצד איסור גיד הנשה גורר בעקבותיו את איסור נבילה.

אחרונים רבים מתרצים (עין "אור שמח" שם, "כרתי ופלתי" סימן ס"ה ס"ק ב'), שמאחר שהתורה מתייחסת לאכילתו בכך שהיא מענישה אותו על אכילת גיד הנשה, הרי שאכילה זו נחשבת כאכילה למרות מזורותה, ומשכך, הוא עובר על איסור נבילה.

בעל "מנחת חינוך" (מצווה רפ"א אות ז') מיישב שאלה זו באופן הבא. כאשר יהודי אוכל דבר מה שאין רגילות לאוכלו, איננו טוענים כי בעצם אכילתו הוא הראה שמבחינתו הוא מבצע פעולת אכילה לכל דבר ועניין, זאת, משום ש"אחזוקי איניש ברשעא לא מחזקינן", היינו: אין לקבוע על אדם שהוא רשע, כל עוד איננו יודעים שאכן כך הוא הדבר. לפיכך, בשעה שאנו רואים יהודי אוכל חלב חי, אנו תולים כי הוא אינו מחשיב את החלב, מאחר שאם היה מחשיבו בוודאי לא היה אוכלו כדי לא לעבור על איסור, ואדרבה, הוא אוכל אֹתו, משום שאינו נחשב בעיניו...

פלפול זה אינו קיים באדם האוכל גיד הנשה, שהרי עינינו תחזנה בו באוכלו גיד הנשה האסור מן התורה בכל מקרה, גם אם אין מחשיבים את אכילתו. משכך, באכילתו זו הוא מחשיב את המאכל ומתייחס אליו כאל דבר אכיל, ובכך הוא הכשיר במו ידיו את הקרקע לאיסור נבילה [עין שם שמבסס את הדברים ע"פ הרמב"ם בהל' שבועות פ"ה הל' ה', כפי הלח"מ]. ה"מנחת חינוך" מסיים, כי הוא אמר חידוש זה בצעירותו לפני גדולי ישראל שקילסוהו על דבריו [ועין שם בהגהות על מנח"ח, במה שנחלקו האחרונים על דבריו].

דף ק/א חתיכה של נבלה

הבשר הכשר - טרף - כשר - טרף

זו תקופה לא קצרה שאנו עוסקים בהלכות בשר בחלב, מליחה, נבילות וטריפות, ביטול בשישים ועוד. דומה, כי אין כמעשה הבא כדי לחזור בקצרה על מספר הלכות חשובות, ובד בבד להתענג על חריפות המופלגת של הגאון רבי חיים סולובייצ'יק מבריסק זצ"ל.

יש אומרים, כי המעשה הזה אירע בעת שבישלו בשר לחתונת אחד מצאצאיו, ויש המספרים מעשה זה כשהם מקדימים לכך שרב מטעם פגש ברבי חיים ושאלו, "איני מבין מדוע יש לעיין כה רבות לפני מענה לשאלות הלכתיות, על הן יש לענות בהן ועל לאו, יש לענות בלאו". חייך רבי חיים והשיב לו, אם כך, הבה נראה כיצד היית פוסק במקרה הבא:

כבוד הרב. חתיכת בשר נבלה נפלה לתוך קדרת בשר מבעבעת. מיד כאשר הדבר התגלה, המשרתת המבועתת שלפה בחופזה את חתיכת בשר הנבלה והשליכתה לאשפה, וכעת לא ניתן לדעת מה גודלה של החתיכה, האם היא היתה קטנה דיה כדי להתבטל בשישים בקדרת הבשר הכשר. מה דינו של הבשר?

לכאורה יש להתיר את קדרת הבשר. אחת מסוגי התערובות מכונה "מין במינו", היינו: התערובת מורכבת מחתיכת איסור וחתיכת היתר שתייהן ממין אחד, וכגון במקרה שלפנינו, שהבשר הכשר והבשר הטרף התערבו. תערובת מעין זו בטלה ברוב רגיל ואין צורך בביטול בשישים. לפיכך, מאחר שברור כי חתיכת הנבלה קטנה מתכולת סיר הבשר, הרי היא בטלה בה ברוב. אמנם, חכמים תקנו, כי גם ב"מין במינו" נדרש ביטול בשישים, אך במקרה שלפנינו, שאין ידוע אם חתיכת הנבלה בטלה בשישים אם לאו, הרי זה ספק דרבנן, וספק דרבנן לקולא ("שולחן ערוך" יו"ד סימן צ"ח סעיף ב'). הרב מטעם נשם לרווחה, כן, אכן, הבשר כשר.

לא ולא, הגיב רבי חיים - הבשר אסור באכילה. שהרי הדם שבבשר הנבלה לא נשאב ממנו משום שבשר הנבלה לא נמלח, כמובן. מעתה, לפנינו תערובת של מין בשאינו מינו: הדם של בשר הנבלה, בבשר הכשר, וכל עוד אין וודאות כי תכולת הסיר עולה פי שישים על כמות הדם שבבשר הנבלה, אסור לאכול את הבשר, שהרי בספק מן התורה אין להקל ("שולחן ערוך" שם).

נכון, כן, נכון, הנהן הרב מטעם בראשו, טרף. צודק.

צודק? שאל רבי חיים, כלל לא בטוח, יתכן שהבשר דווקא כשר. שהנה, דם שבושל אסור מדרבנן בלבד. שוב נמצאנו עומדים בפני ספק אם האיסור דרבנן בטל בשישים אם לאו, וספק מדרבנן לקולא **אבל לא, לא, לבסוף הבשר טרף,** הוסיף רבי חיים לתדהמת ה'רב'.

אמנם, דם שבושל פורח הימנו איסור התורה ונותר בו איסור דרבנן בלבד. אך כל האמור הוא לגבי דם בהמה שחוטה, אשר דמה אסור באיסור "דם", ואם הדם בושל, איסור התורה שהיה עליו,

עשרה יהודים וכן ונקיים את המצוה. זכורני, כי בתום ה'טקס' הושיט לי הצדיק את ידו ואיחל לי, שבזכות המצוה אבריא מכל מחלה, והוסיף את המילה הגורלית: ומיד!

מרגע זה ואילך פסקו ההתעלפויות והפכתי לילד רגיל, בריא ושלם. שכבות צמר הגפן הוסרו מעל אזני, החלונות שבביתנו נפתחו מחדש וקול רעש גדול שעלה באזני - לא הזיק לי יותר.

הנוכחים באולם ההרצאות הקשיבו לסיפור בקשב רב וראיתו, כי דבריו עשו רושם על השומעים. מכל עבר נשמעה השאלה הצפויה: מי היה צדיק זה? תשובתו של סמואל לא בוששה לבוא: האדמו"ר מבאהוש, הגר כיום בשדרות רוטשילד 112 בתל אביב. והוסיף: זה שנים, שאני עם בני משפחתי עולים בערב ראש השנה לבית האדמו"ר להתברך לקראת השנה החדשה.

סמואל השתחרר בינתיים מן הצבא, ופתח לו חנות לאביזרי רכב בדרום תל אביב. מאז לא ראיתו. בהלווייתו של האדמו"ר זצ"ל ראיתיו עומד בשער בית העלמין שבנחלת יצחק ועיניו זולגות דמעות...

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: תד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

תיקון בשולי המודעה

בקץ תרמ"ג ה"חפץ חיים" זצ"ל הדפיס את החלק הראשון של ספרו המפורסם כל כך - "משנה ברורה". הוא לא חס על כבודו, והיה סובב למוכרו בערים ובעיירות, וכמנהגו היה גם דורש בכל מקום בואו.

בשהותו בעיר אחת הבחין במודעה על דלת בית הכנסת, בה נאמר כי מחבר "חפץ חיים" ו"משנה ברורה" על אורח חיים, ישא מדברותיו. מיד הוציא עפרון מכיסו ותיקן את האמור במודעה בהוסיפו מילים אלו: "לעת עתה הופיע רק חלק אחד של המשנה ברורה, עד סימן קכ"ח, והחלקים הבאים יופיעו בעזרת ה' לאחר זמן..." ("החפץ חיים ופועלו", ח"א רי"ד).

דף צה/ב ורב לא מתנהג מסעודת הרשות

"ביצה" כל יום

על חתנו של רבי עקיבא איגר זצ"ל, רבי שמואל בירנבוים זצ"ל, בעל "מעשה חושב" על ה"שער המלך", מסופר, כי לא אכל מעולם אלא בסעודת מצוה.

לפיכך מדי יום היה לומד ומסיים את מסכת ביצה, ואז היה יושב לאכול את סעודת היום שהיא סעודת מצוה. **והיה** כאשר נטרד בענייני העיר והציבור ולא הספיק ללמוד במשך היום - לא אכל עד שעה מאוחרת!... (הקדמת מעשה חושב).

דף צה/ב ושמואל מת

הרמב"ם לא מת

בעת מלאת שמונה מאות וחמישים שנה לפטירת הרמב"ם, ניגשו אישים שונים לגדולי תורה ובקשו מהם מאמרים וחיידושי תורה לזכרו.

אחד מהם הגיב:

- **הנה** לראשונה שומע אני כי הרמב"ם איננו... (מהרי" קדם, ח"ב).

דף צה/ב ש"מ נח נפשיה דשמואל

אני לא מאמין

הערצתו והתבטלותו של הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, ראש ישיבת קמניץ, למורו ורבו הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל, אשר לימדו תורה בישיבת וואלאזין, היתה מבלי שיעור.

ביום מן הימים הודיעו לרבי ברוך בער, כי בעתונות הכללית התפרסם, שרבו ומורו הלך לבית עולמו.

בטל. ברם, לפנינו דם של "נבלה". הוי אומר, אין צורך להתייחס לאיסור אכילת דם, די בכך שהוא מהווה חלק מבהמה שאסורה באכילה, ובשולו אינו מועיל כדי להפקיע ממנו את איסור "נבלה", ומשכך איסור אכילתו נותר מן התורה, ועד שלא נדע בוודאות כי יש בבשר הכשר פי שישים ממנו, לא ניתן לאוכלו...

יש המוסיפים על צדדים אלו, עוד שני צדדים, אחד להיתר ואחד לאיסור. כך או כך, אין כל ספק, כי מאותו יום ואילך, לא שאל איש את רבי חיים, הלמאי יש לעיין לפני שעונים תשובות בהלכה... [עיין כתי "קהילות יעקב" החדשים קדשים סימן ג', שהביא שמועה זו בשם הגר"ח זצ"ל, ועיין שם שהאריך בדין דם נבלה, אם אכן יש בו גם איסור נבלה. ועיין ב"זכר יצחק" סימן ס"ז מש"כ באיסור דם טריפה].

לתדהמת מקורביו, הוא הגיב בשוויון נפש והמשיך בשגרת יומו.
לאחר זמן הופיע רץ בהול מבריסק כדי להודיעו אישית על האבידה הגדולה, ורבי ברוך בער התעלף במקום.
לאחר מכן שאלוהו, הלא כבר קודם לכן נודע מהעיתונים דבר הפטירה, מדוע...
לא הניחם רבי ברוך בער לסיים את שאלתם, ונזף בהם, "מהעיתונים? הלא עיתונים אלו אסור לקוראם ואין להאמין להם כלל..." ("קדושת עינים").

דף צה/ב יוסף איננו ושמעון איננו

יוסף שמעון ובנימין

אביו של בעל "קצות החושן", הגאון רבי יוסף הכהן, היה מתגורר בקאליש. עוד שני "כהנים גדולים" גרו בעיר, רבי בנימין הכהן רפפורט בעל "גבולות בנימין", שכונה "המגיד", ורבי שמעון הכהן **בתחילת** שנת תקל"א הודיע רבי בנימין כי נתגלה לו משמים כי גזירת דבר נגזרה על העיר, ועל מנת למנועה, על כל תושבי העיר לעזוב את המקום, והוא ושני הגדולים האחרים יסתלקו לבית עולמם ויכפרו במוותם על הנגף. ורמז נתן לדבר: **יוסף** איננו, **ושמעון** איננו. ואת **בנימין** תקחו. **אכן** ראשון נסתלק אבי הקצוה"ח, רבי יוסף, ב"ג חשון, לאחריו רבי שמעון בז' כסלו, ורבי בנימין בכ"א כסלו. **הקצוה"ח** בתחילת הקדמתו לספרו רומז על כך: "...מדבר מלטתני... בזכותא דידהו ובזכות אבא מארי..." ("רוחא שמעתתא", הקדמה).

דף צו/א האוכל מגיד הנשה

גיד הנשה ותשעה באב

סיפר הגר"ח קנייבסקי זצ"ל:
בספרים הקדושים נאמר שהאוכל מגיד הנשה, כאוכל בתשעה באב.
שאלתי את אבי, בעל "קהילות יעקב", לפרש הדברים, והוא השיבני:
ישנם שס"ה מצוות לא תעשה כמנין שס"ה ימות החמה. כל לאו מכוון כנגד יום מסוים. איסור גיד הנשה מכוון נגד תשעה באב, ולפיכך נמשלו זה בזה... ("פניני רבינו הקהילות יעקב", צ"ב).

ר"א איד תא חזי!

התנא
האלוקי
רשב"י
קורא
לר:

רצוננו לראות את מלכנו:

הזוהר הקדוש משתמש בלשון 'תא חזי', כי בלימוד מוסרי הזוהר מתגלה האור וזוכים לחזות בנועם ה' עין בעין

כלל ישראל מתאחד עם יצירת המוכת החדשה מבית מאורות:

קטע יומי מהזוהר הקדוש עם ביאור ייחודי ותובנות מאירות לחיים

כתוספת משנה והלכה יומית

ותן בלבנו מסתופכים מדי יום בהיכלו של רשב"י הק' וזוכים לחיים מאירים

רשב"י לכל: הצטרף עכשיו לאלפים שכבר מחוברים לאור

טעמו וראו **3764*** כי טוב ה'

חודש ראשון חינוס

מבצע השקה למצטרפים חדשים מנני עד הבית 29.90 ₪

מזנת הדף
בברכה גדולה ישראל

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"... ובודאי בלימוד המשינות כלול כל התורה כולה"
מרן שר התורה מרן ראש הישיבה הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינוס התקשר עכשיו: 3764*

לעילוי נשמת

הר"ר **אריה לייב פלטובסקי** ז"ל
בן הרב בנימין ז"ל נלב"ע כ"א מנחם אב תשע"ג
תנצב"ה

